

Міністерство юстиції України
Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 100-річчю від дня народження доктора юридичних
наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України
М. В. Салтевського

(Харків, 7–8 листопада 2017 року)

Харків
«Право»
2017

УДК 343.98
ББК 67.52
А43

*Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Харківського науково-дослідного інституту
судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса
(протокол № 10 від 25 жовтня 2017 р.)*

Конференція зареєстрована Українським інститутом науково-технічної експертизи
та інформації (посвідчення № 04 від 13 січня 2017 р.)

Редакційна колегія:

О. М. Ключев, директор Харківського НДІСЕ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України (голова редколегії);

В. Ю. Шепітько, завідувач кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України (співголова редколегії);

Е. Б. Сімакова-Єфреман, заступник директора з наукової роботи Харківського НДІСЕ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (відповідальний секретар редколегії);

О. О. Свідерський, заступник директора з експертної роботи Харківського НДІСЕ;

О. П. Угровецький, головний науковий співробітник Харківського НДІСЕ, доктор юридичних наук, доцент;

І. А. Петрова, завідувач лабораторії Харківського НДІСЕ, доктор юридичних наук, професор;

В. О. Ольховський, завідувач кафедри судової медицини, медичного правознавства імені засл. проф. М. С. Бокаріуса Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор;

Л. М. Дереча, учений секретар Харківського НДІСЕ, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;

В. В. Хоша, завідувач сектору Харківського НДІСЕ, кандидат юридичних наук;

О. Ф. Дьяченко, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

Відповідальний за випуск *О. Ф. Дьяченко*

Актуальні питання судової експертизи та криміналістики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М. В. Салтевського (Харків, 7–8 листоп. 2017 р.). – Харків : Право, 2017. – 240 с.

ISBN 978-966-937-278-9

Збірник містить матеріали, у яких віддзеркалено вагомий внесок М. В. Салтевського в розвиток криміналістики та судової експертизи. Особливу увагу приділено деяким дискусійним питанням теорії та практики судової експертизи, криміналістики й кримінального процесу.

Для науковців, працівників правоохоронних органів, суддів, судових експертів, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів.

УДК 343.98
ББК 67.52

ISBN 978-966-937-278-9

© ХНДІСЕ, 2017
© Видавництво «Право», 2017

УДК 343.98:05

*І. М. Рябінін, головний судовий експерт Харківського НДЕКЦ МВС України,
e-mail: expert_center_01@ukr.net;*

*Ю. М. Сенчихін, професор кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України, кандидат технічних наук,
e-mail: nuczu@mns.gov.ua;*

*І. В. Богданюк, завідувач лабораторії Харківського НДІСЕ, кандидат юридичних наук,
e-mail: hniise@hniise.gov.ua*

РОЗРАХУНОК СИЛ І ЗАСОБІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ (У РАМКАХ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ)

Злочини, пов'язані з виникненням пожеж, спричиняють збитки господарству, майну, життю та здоров'ю громадян. Основним завданням при розслідуванні цих злочинів є дослідження всіх обставин, пов'язаних із пожежею: установлення її технічної причини, причинно-наслідкових зв'язків між діями та технічною причиною пожежі тощо. Разом із цим при розслідуванні злочинів цієї категорії необхідно оцінити дії керівника гасіння пожежі й особового складу пожежних підрозділів. Як свідчить практика, іноді їх дії з гасіння пожежі виявляються несвочасними або неправильними, що сприяє її розвитку до великих розмірів, а також настання тяжких наслідків, що є обставиною, яка підлягає доказуванню. Вирішення цього питання останнім часом стає найбільш актуальним у зв'язку із зростанням матеріальних збитків від пожеж і, відповідно, можливості пред'явлення цивільних позовів на великі суми до осіб, винних у створенні цих причин та умов, у тому числі до органів Державної служби з надзвичайних ситуацій.

Нині аналіз, оцінювання дій підрозділів, що беруть участь у гасінні пожежі з моменту надходження повідомлення про пожежу й до моменту її ліквідації, проводиться в рамках пожежно-технічної експертизи. Розрахунок сил і засобів після ліквідації пожежі (при дослідженні ліквідованих пожеж) необхідний для аналізу та об'єктивної оцінки організації та результатів оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів, а також для корегування й розроблення нових рекомендацій, оперативних документів і заходів, що спрямовані на вдосконалення тактичної підготовки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів.

Розрахунок сил і засобів здійснюють аналітичним (за допомогою розрахункових формул) і спрощеним (за таблицями та графіками, за допомогою пожежно-тактичних експонетрів) способами¹. Для зручності розрахунку сил та засобів безпосередньо на пожежі доцільно користуватися наближеною (спрощеною) методикою, використовувати табличні значення, спрощені формули, експонетри, графіки та особисті знання деяких постійних параметрів розрахунку. Аналітичний спосіб розрахунку є базовим і найбільш повним та точним, у зв'язку з чим він використовується при дослідженні ліквідованих пожеж. Кінцевим результатом будь-якого способу розрахунку сил і засобів є визначення необхідної кількості пожежно-рятувальних підрозділів на основних та спеціальних пожежно-рятувальних машинах з урахуванням резерву на момент локалізації пожежі та визначення номера виклику підрозділів на пожежу за гарнізонним розкладом.

Слід мати на увазі, що будь-який із способів розрахунку сил і засобів не враховує різноманітності специфічних особливостей, які зустрічаються в реальній обстановці на пожежах або є характерними для конкретного об'єкта, будівлі або споруди. Ці особливості враховують у процесі розрахунку, виходячи з умов ведення оперативних дій, вимог керівних документів із пожежогасіння і, відповідно, корегують розрахунок сил та засобів з урахуванням цих вимог.

Основними групами вихідних даних для розрахунку сил і засобів є: оперативно-тактична характеристика об'єкта; умови розвитку пожежі та її параметри; параметри й умови гасіння пожеж і напрями (принципи) введення сил та засобів гасіння.

Оперативно-тактична характеристика об'єкта (ОТХ) обумовлюється особливостями, до яких належать: характеристика території, об'ємно-планувальні рішення будівлі, характеристика конструктивних елементів і технологічного процесу, протипожежне водопостачання, характер пожежного навантаження, наявність небезпеки людям, наявність сил та засобів для гасіння пожежі й ін.

Параметри розвитку пожежі (довжина поширення вогню – R_n , площа, периметр, фронт – S_n , P_n , Φ_n , швидкість розвитку – V_d , V_s , V_p) зумовлюються формою її розвитку, яка залежить від планування об'єкта або конфігурації відкритого масиву, що горить, його горючого навантаження, швидкістю поширення вогню (V_d) і тривалістю, тобто часом вільного розвитку ($\tau_{вд}$). Параметри гасіння пожежі зумовлюються

¹ Основи тактики гасіння пожеж: навч. посіб. / В. В. Сировий, Ю. М. Сенчихін, А. А. Лісняк, І. Г. Дерев'яно. Харків: НУЦЗУ, 2015. 216 с.

низкою умов, які являють собою основу визначення розрахункового параметру гасіння для розрахунку сил та засобів.

Вибір вогнегасних речовин (ВГР), які найбільш доцільно застосовувати у процесі гасіння пожежі, здійснюють залежно від фізико-хімічних властивостей речовин і матеріалів, що горять, тобто від класу пожежі, а також наявності їх у достатній кількості на місці пожежі або можливим швидким їх зосередженням. Одним з основних показників застосування ВГР є інтенсивність їх подачі, тобто оптимальна інтенсивність, від вірного вибору якої залежить якість та ефективність гасіння пожежі. Для розрахунків приймається таблична інтенсивність, оптимальне її значення.

Уведення сил і засобів на пожежах, що розповсюджуються, можуть здійснюватися такими способами: по всьому фронту розповсюдження горіння (за периметром); на ділянці фронту або частині периметру, де можлива небезпека людям, тваринам або найбільші можливі матеріальні втрати від вогню; за фронтом розповсюдження вогню, а потім на флангах і в тилу. У тих випадках, коли радіус (довжина) розповсюдження вогню перевищує глибину гасіння стволів ($R_n > h$), площу гасіння для різних форм розвитку пожеж в огорожах і на відкритих площах визначають за формулами, наведеними в таблиці¹.

Таблиця

Розрахункові формули для визначення площі гасіння

Форми розвитку пожежі	Спосіб уведення сил і засобів			
	за фронтом пожежі		за периметром пожежі	
	Умови гасіння	Площа гасіння (S_r , м ²)	Умови гасіння	Площа гасіння (S_r , м ²)
для кутової форми розвитку пожежі від 1–360°				
кут 1–89°	$R > h$	$S_r = 0,5\alpha (R_n^2 - r^2)$, де $r = R - h$	$R > 2h$	$S_r = 0,5\alpha (R_n^2 - r^2)$, де $r = R_n - (h - \frac{h}{\sin \frac{\alpha}{2}})$
кут 90°	$R > h$		$R > h$	$S_r = 0,5\alpha (R_n^2 - r^2) +$ $+ h(2R_n - 3h)$, де $r = R - h$
кут 91–179°	$R > h$		$R > h$	$S_r = 0,5\alpha (R_n^2 - r^2) +$ $+ 2h(R_n - h)$, де $r = R - h$
кут 180°	$R > h$		$R > h$	$S_r = 0,5\alpha (R_n^2 - r^2) +$ $+ 2h(R_n - h)$, де $r = R - h$
кут 181–270°	$R > h$		$R > h$	$S_r = 0,5\alpha (R_n^2 - r^2) +$ $+ 2h(R_n - h)$, де $r = R - h$
кут 271–360° (кругова)	$R > h$		$R > h$	або $S_r = \pi (R_n^2 - r^2)$, де $r = R - h$
для прямокутної форми розвитку пожежі				
прямокутна (a b)	$b > n \cdot h$	$S_r = n \cdot a \cdot h$	$a > n \cdot h$	$S_r = a \cdot b - a_1 \cdot b_1$, де $a_1 = a - 2h$, $b_1 = b - 2h$
				або $S_r = 2h(a + b - 2h)$

Примітка: α – кут, із яким поширюється пожежа в рад (1 рад = 57°); n – кількість напрямів уведення приладів гасіння. Якщо кут розвитку пожежі в межах 271–360° – розрахунок ведеться як для кругової форми за усіма периметрами

Отже, основними вихідними даними для розрахунку сил і засобів є параметри гасіння, тобто площа пожежі, площа гасіння та об'єм гасіння, які визначаються на підставі аналізу ОТХ об'єкта, умов і параметрів розвитку пожежі та інших об'єктивних факторів. При розрахунку сил і засобів важливо кожен подальший елемент визначення погоджувати з попереднім, урахувувати специфіку горючого навантаження, вид пожежі та обстановку, що склалася.

Послідовність аналітичного розрахунку сил і засобів, необхідних для гасіння пожежі.

1. Визначають потрібну витрату вогнегасних речовин на гасіння пожежі, захист сусідніх приміщень, частин будівлі, конструкцій, апаратів і сусідніх об'єктів, яка залежить від параметрів розвитку та гасіння пожежі.

2. Визначають кількість приладів подачі вогнегасних речовин – ВГР (водяних, пінних, порошкових стволів, піногенераторів та ін.) для гасіння й захисту.

¹ Основи тактики гасіння пожеж: навч. посіб.

3. Визначають фактичну витрату вогнегасних речовин, яка залежить від характеристик приладів подачі ВГР і характеризує оперативні дії підрозділів із гасіння пожежі.

4. Визначають запас вогнегасних речовин, необхідних на весь період припинення горіння та захисту об'єктів, що не горять, з урахуванням запасу (резерву), тобто виконують перевірку забезпеченості об'єкта ВГР і їх необхідної кількості в цілому.

5. Визначають граничну відстань подачі вогнегасних речовин від пожежного автомобіля (ПА), установленого на джерело водопостачання, до позиції приладів гасіння, яка залежить від напору на насосі, підйому або спуску місцевості на шляхах прокладання магістральних ліній, підйому або спуску та напору біля приладів гасіння, типу пожежних рукавів і обраної схеми оперативного розгортання.

6. Визначають потрібну кількість основних пожежно-рятувальних автомобілів загального призначення. При визначенні їх кількості, які необхідно встановити на джерела водопостачання для забезпечення роботи приладів подачі ВГР, ураховується, що насоси цих автомобілів використовуватимуться на повну потужність. Використання насосних установок ПА на повну їх тактичну можливість дозволяє зменшити обсяг робіт особового складу з оперативного розгортання та в найкоротший час подати ВГР в осередок пожежі. У цих умовах від одного ПА, що встановлений на найближче джерело водопостачання, доцільно проводити оперативне розгортання та подавати вогнегасні засоби декількома пожежно-рятувальними підрозділами, відділеннями.

7. Визначають чисельність особового складу пожежно-рятувальних підрозділів для виконання усіх оперативних дій на пожежі. Загальну кількість особового складу (ОС) визначають як суму, що складається з кількості людей, задіяних для виконання оперативних дій за всіма видами робіт із рятування людей, гасіння пожежі та проведення захисних дій від небезпечних чинників пожежі. При цьому враховують обстановку, що може виникнути на пожежі, тактичні умови її гасіння, дії з проведення розвідки пожежі, оперативного розгортання, рятування людей, евакуації цінностей, розкриття конструкцій тощо.

8. Визначають потрібну кількість пожежно-рятувальних підрозділів (відділень) основного призначення. Їх кількість визначають із таких умов: якщо в оперативному розрахунку гарнізону на озброєнні пожежно-рятувальних частин знаходяться переважно пожежні автоцистерни, то середню чисельність особового складу одного відділення приймають рівною чотирьом особам, а коли на озброєнні пожежно-рятувальних частин знаходяться пожежні автоцистерни та насосно-рукавний автомобіль, то середню чисельність приймають рівною п'яти особам. У цю кількість не включають водіїв пожежних автомобілів та командирів відділень.

9. Оцінюють необхідність залучення підрозділів спеціального призначення, а також допоміжної та господарської техніки, служб міста чи об'єкта, пожежних підрозділів інших міністерств, військових підрозділів, населення тощо. Необхідність виклику, вид підрозділів і їх кількість визначають з урахуванням конкретної обстановки на пожежі, специфіки виконання оперативних дій на реальній пожежі та тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів гарнізону.

Після закінчення розрахунку сил і засобів для гасіння досліджуваної пожежі порівнюють їх кількість із фактичною кількістю сил та засобів, а також схемою їх розстановки в умовах реальної пожежі.

Таким чином, наведений аналітичний розрахунок сил і засобів при гасінні пожеж може бути рекомендований для вирішення питань щодо визначення з технічної точки зору відповідності дій особового складу органів управління та пожежно-рятувальних підрозділів вимогам нормативних документів і пожежно-тактичним прийомам оперативних дій.

Предложен аналитический расчет сил и средств для тушения пожаров, который может быть использован для решения вопросов судебной пожарно-технической экспертизы по определению соответствия действий личного состава органов управления и пожарно-спасательных подразделений пожарно-тактическим приемам оперативных действий.

There is proposed an analytical calculation of forces and means for extinguishing fires that can be used to resolve issues of forensic fire-technical expertise to determine the compliance of actions of personnel of control agencies and fire-rescue units with the fire tactical methods of operational actions.

УДК 343.98

В. А. Коршенко, завідувач науково-дослідної лабораторії Харківського національного університету внутрішніх справ,
e-mail: korshenko@bi.com.ua

СПОСОБИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

У сучасному світі існує велика кількість телекомунікаційних мереж, інформація та засоби яких є об'єктами судової телекомунікаційної експертизи. Одним із завдань судової телекомунікаційної експертизи

В. В. Сабадаш, В. С. Супрун ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АВАРІЙНОЇ РОЗГЕРМЕТИЗАЦІЇ ГАЗОБАЛОННОГО ОБЛАДНАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	143
І. М. Рябінін, Ю. М. Сенчихін, І. В. Богданюк РОЗРАХУНОК СИЛ І ЗАСОБІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ (У РАМКАХ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ)	147
В. А. Коршенко СПОСОБИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.....	149
Г. В. Рендаренко ЩОДО ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ НЕГЛАСНОГО ПРОНИКНЕННЯ ДО ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ, ОБЛАДНАНИХ ЕЛЕКТРОННИМИ ЗАСОБАМИ ОХОРОНИ.....	151
М. О. Можасв, М. О. Логвиненко АНАЛІЗ ЯКОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ГАЛУЗІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.....	152
І. О. Струк, Ю. С. Харабуга ПОНЯТТЯ ОРИГІНАЛУ ТА ПЕРВИННОГО ЗАПISУ ЦИФРОВИХ ФОНОГРАМ, ВІДЕОГРАМ І ВІДЕОФОНОГРАМ	153
Ю. С. Харабуга ДОСЛІДЖЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ОПТИЧНИХ ДИСКІВ ОДНОРАЗОВОГО ТА БАГАТОРАЗОВОГО ЗАПISУ	155
В. С. Серьогін ОКРЕМІ ПИТАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ ТА ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ.....	158
М. Ю. Єрмоленко АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ШКІДЛИВОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ПРИ ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ	160
М. К. Жолондківський АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ НА БАЗІ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ANDROID ІЗ ЗАБЛОКОВАНИМИ ЕКРАНАМИ.....	161
А. В. Батіг ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІЧНОЇ СТИСКАЮЧОЇ СИЛИ В НЕОДНОРІДНОМУ ПОЇЗДІ ПРИ ГАЛЬМУВАННІ НА КРИВІЙ ДІЛЯНЦІ КОЛІЇ	162
А. В. Батіг, Я. В. Болжеларський ЗАЛІЗНИЧНО-ТРАНСПОРТНІ ЕКСПЕРТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЙ ЧЛЕНІВ ЛОКОМОТИВНОЇ БРИГАДИ ПРИ ЗНАХОДЖЕННІ ЛЮДИНИ НА КОЛІЇ.....	163
А. В. Батіг, О. М. Возняк ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МОМЕНТУ ВИНИКНЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ РУХУ НА ЗАЛІЗНИЧНИХ ПЕРЕЇЗДАХ.....	164
А. В. Батіг, О. Б. Ковальчук ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ВКОЧУВАННЯ КОЛЕСА РУХОМОГО СКЛАДУ НА ГОЛОВКУ РЕЙКИ ПРИ РІЗНИХ ШВИДКОСТЯХ РУХУ ПОЇЗДА ЗА НАЯВНОСТІ ПЕРЕКОСУ РЕЙКОВИХ НИТОК НА КРИВІЙ ДІЛЯНЦІ КОЛІЇ	165
А. В. Батіг, А. Я. Кузишин ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ РУХОМОГО СКЛАДУ ШЛЯХОМ ПОБУДОВИ ЙОГО МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	168
О. В. Джус ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД У КОМЕРЦІЙНОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЗАЛІЗНИЦЬ УКРАЇНИ.....	169
М. О. Кузін, Т. М. Мещерякова, О. А. Кузін, О. Ф. Курильова, Н. В. Гординська АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ В ЗАЛІЗНИЧНО-ТРАНСПОРТНІЙ СУДОВІЙ ЕКСПЕРТИЗИ.....	170

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
ТА КРИМІНАЛІСТИКИ**

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 100-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча
науки і техніки України М. В. Салтевського

(Харків, 7–8 листопада 2017 року)

Відповідальність за достовірність інформації, що міститься в надрукованих матеріалах, несуть автори.
Деякі доповіді та повідомлення мають дискусійний характер, оскільки в них висловлюється особиста думка,
яка не завжди збігається з поглядами членів редколегії.

Коректори *О. М. Нещеретна, М. М. Поточняк, Н. Ю. Шестьора*
Комп'ютерна верстка *А. Т. Гринченка*

Підписано до друку 03.11.2017.
Формат 60×84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура SchollBook.
Ум. друк. арк. 27,9. Обл.-вид. арк. 25,33. Вид. № 1748.
Тираж 200 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»
Тел. (057) 717-28-80